

Wat betekent MAP5 voor de biosector?

In juni keurde het Vlaamse Parlement het nieuwe mestactieplan (MAP5) en mestdecreet goed. Wat houdt dit in en wat is de impact op de biologische landbouw? Bio Actief vroeg het aan Kevin Grauwels van de Vlaamse Landmaatschappij.

WIE?

Kevin Grauwels, beleidsmedewerker dienst Mestbeleid van Vlaamse Landmaatschappij

WAT?

Interview over MAP5

WAAROM?

Het nieuwe Mestactieplan zou grote gevolgen kunnen hebben voor de biologische landbouw

Waarom was MAP5 nodig?

Kevin Grauwels: De Vlaamse mestwetgeving bestaat al sinds 1991. Basis is de nitraatrichtlijn, die vraagt om mestactieplannen op te zetten om de Europese waterkwaliteitsdoelstellingen op het vlak van nitraat te behalen.

Bij de opmaak van MAP4 stelden we vast dat de waterkwaliteit er wel op vooruitging, maar dat het niet snel genoeg ging om de doelstelling (max 50 mg NO₃/l) binnen een aanvaardbare termijn te halen. In MAP4 werden dan ook voor het eerst duidelijke doelstellingen opgenomen, met name maximum 16% rode MAP-meetpunten tegen 2014 en maximum 5% rode MAP-meetpunten tegen 2018 (einde van MAP5). MAP4 bevatte voor het eerst ook maatregelen die verder reikten dan de periode van het actieplan zelf. Vanaf toen zijn we ook gericht naar de kwaliteit van het grondwater beginnen kijken, met ook daar bepaalde doelstellingen. In 2013 bleek echter al dat de doelstelling van MAP4 (max. 16% overschrijdingen) niet overal gehaald zou worden. Die vaststelling vormde het startpunt voor nieuwe onderhandelingen voor een MAP5.

MAP4 heeft ook een grondige herziening van de fosfaatbemestingsnormen doorgevoerd. De Vlaamse milieukwaliteitsnorm is bepaald op een gemiddelde van 0,1 mg orthofosfaat/l. In 2011 beslisten we om fosfaat uit de bodem te ontmijnen: dat wil zeggen dat we min-

der fosfaat toedienen dan het gewas nodig heeft. We zouden dat stapsgewijs doen en de normen tot voorbij de actieperiode van MAP4 vastleggen. Tijdens de tussentijdse evaluatie heeft Europa echter geoordeeld dat we de fosfaatsnormen moeten differentiëren in functie van de fosfaatbeschikbaarheid in de bodem. Ook daarom was een MAP5 nodig. In MAP5 hebben we de fosfaatbemestingsnormen verrijkt voor vier bodemklassen.

FOTOGRAFIE
KVL/Creative Nature

Wat zijn volgens u de belangrijkste wijzigingen in vergelijking met MAP4?

Om de stikstofproblematiek aan te pakken, hebben we nu gekozen voor een gebiedsgerichte benadering van het nitraatprobleem. Bedrijven in focusgebieden zullen bijkomende maatregelen moeten treffen, maar wie kan aantonen dat hij goed bezig is, kan een vrijstelling verkrijgen. Toont een bedrijfsbeoordeling van het nitraatresidu aan dat er grote verliezen van stikstof naar het grond- en oppervlaktewater zijn, dan zijn er op dat bedrijf bijkomende maatregelen mogelijk. Ook buiten de focusgebieden kunnen bedrijven waar we een negatieve impact vaststellen extra maatregelen opgelegd krijgen. Ze worden dan focusbedrijf.

De algemene bedrijfsbenadering is een tweede belangrijke verandering. De landbouwer krijgt de verantwoordelijkheid om de bemestingsruimte te verdelen over zijn percelen en zo efficiënter te werken. Bij de biologische landbouw was dit al mogelijk: de gangbare landbouw kan op dit vlak dus van jullie leren. Dit hebben we nu vertaald in het bredere mestbeleid.

Op het vlak van controle willen we meer risicogebaseerd werken, en meer inzetten op terreincontrole in plaats van louter administratieve controle.

Tot slot wil ik ook wijzen op de harmonisatie van de uitrijregeling. We maken nu een onderscheid tussen drie types meststoffen: type 1 (traag werkend met een werkingscoëfficiënt van max. 30%), type 3 (kunstmest, effluent en snel werkend met een werkingscoëfficiënt die de 100% benadert) en type 2 (alle meststoffen die geen type 1 en type 2 zijn, meestal met een werkingscoëfficiënt van rond de 60%) met elk hun eigen uitrijregeling. Organische handelsmeststoffen vallen onder type 2, omdat ze door de aanwezigheid van organische stikstof doorgaans niet dezelfde werkingscoëfficiënt hebben als minerale meststoffen.

Wat is volgens u specifiek voor de biosector van belang?

Zoals jullie al aangeven, zijn de fosfaatbemestingsnormen wellicht de hardste noot om te kraken voor zowel de bio- als de gangbare landbouw. Landbouwers met veel gronden in klasse 3- en vooral klasse 4-bodems kunnen door de strenge fosfaatnormen tekorten krijgen qua stikstof. We begrijpen deze problematiek en we willen ook naar oplossingen zoeken.

Ook Minister Schauvliege verklaarde tijdens de Bioweek dat ze maatregelen zou laten uitwerken om mogelijke problemen in onze sector op te vangen. BioForum heeft steeds gepleit om fosfaat uit stalmest en compost slechts voor de helft te laten meetellen. Aan welke oplossingen denken jullie?

Op vraag van het kabinet van minister Schauvliege handelen we volgens volgend plan van aanpak: Eerst willen we een beter zicht krijgen op de omvang van het probleem. We hebben aan BioForum gevraagd om reeds bestaande bodemanalyses te verzamelen en het probleem in kaart te brengen. Vervolgens willen we samen met de sector naar oplossingen zoeken. Als we andere bemestingsnormen zouden willen voor bio, dan is er overleg nodig met Europa, en dat kan enkel op basis van een wetenschappelijk onderbouwd dossier. Maar er zijn misschien nog andere mogelijkheden dan enkel te focussen op andere normen. Zou het bijvoorbeeld kunnen dat biologische mest een langere fosfaatinhoud heeft of minder nitraat bevat? Nu kijken we enkel naar bodemanalyses, maar misschien moeten we ook aan mestanalyses denken.

We kunnen misschien ook beter rekening houden met het feit dat bio uitgaat van het sluiten van de kringloop. Misschien kunnen we een aangepast systeem van de Nederlandse kringloopwijzer toepassen. Als bedrijven kunnen aantonen dat ze de kringloop goed sluiten en op die manier bewijzen dat ze beter werken dan het wetgevende kader, dan zouden we eventueel voor dit systeem een afwijking kunnen aanvragen aan Europa. Als we voor zo'n aanpak zouden kiezen, moeten we er wel over waken dat we niet te veel administratieve overlast creëren.

In Nederland is de kringloopwijzer immers gericht op intensieve bedrijven, vraag is hoe het dan moet met extensieve bedrijven. Voordeel van deze aanpak is in elk geval dat het een geïntegreerde benadering is, die tegelijkertijd rekening houdt met koolstof, fosfaat en stikstof. Met wat aanpassingen kan het misschien ook dienen in Vlaanderen en we zouden het systeem ook kunnen aanbieden aan de gangbare sector.

De fosfaatsnormen zijn niet alleen nadelig voor de biosector, algemeen wordt het gebruik van koolstofrijke organische meststoffen in klasse 3- en 4-bodems moeilijker gemaakt. Nochtans was het een van de doelstellingen van MAP5 om de veerkracht van de bodem te versterken door de toevoeging van organisch materiaal te bevorderen. Welke beleidsmaatregelen komen er nu of in de toekomst om ook op klasse 3- en 4-bodems een hoger gehalte organische stof te realiseren?

Doelstelling was om de veerkracht van de bodem te vergroten zonder de waterkwaliteitsdoelstellingen te hypothekeren. Klasse 3 en 4 zijn op dat vlak problematisch. Maar MAP V laat wel toe om ook op deze bodems te werken aan het gehalte organische stof, onder meer dankzij de bedrijfsbenadering. We stimuleren daarnaast ook het gebruik van vanggewassen, die als ze ondergewerkt worden het koolstofgehalte van de bodem verhogen. Ook het vergroeningsbeleid en de beheersovereenkomsten (in het bijzonder de nieuwe Beheersovereenkomst waterkwaliteit) spelen in op positieve effecten van teeltrotatie.

Zullen de fosfaatbestedingsnormen niet eerder het gebruik van kunstmest stimuleren bij de gangbare sector?

Met MAP5 willen we blijven inzetten op de zoektocht naar alternatieven voor kunstmest om zo de kringloop te sluiten. Hoe kunnen we bijvoorbeeld nutriënten die een organische oorsprong hebben optimaal blijven inzetten? Denk aan de eenvoudige scheiding in dunne en dikke fractie, waardoor wel stikstof kan worden toegediend, zelfs met limiterende fosfornormen. Zo kunnen we nutriënten recycleren en valoriseren.

Met de toepassing van de dunne fractie verlies je ook het koolstof uit de organische mest...

Ja, maar je kan al gericht bemesten, waardoor je het gebruik van kunstmest kan verminderen. Het geeft de landbouwer een extra mogelijkheid. Het zal voor iedereen wat zoeken zijn om tot een goede mix te komen en

we rekenen ook op de vindbaarheid van de landbouwer. Bij gebruik van dierlijke mest hoef je dan niet enkel gebruik te maken van ruwe mest, maar kan je je mestgift beter differentiëren als je ook gebruikmaakt van de dunne fractie of andere bewerkte mest.

MAP5 zet in de eerste plaats in op mestverwerking en kreeg daardoor kritiek van de milieubeweging. Creëert Vlaanderen geen lock-in door zo zwaar in te zetten op mestverwerking? Zal de mestverwerkingsinfrastructuur er op termijn niet toe leiden dat we de mestproductie net in stand moeten houden?

Het mestbeleid is een milieubeleid gericht op de verbetering van de waterkwaliteit. Vlaanderen heeft gekozen voor een combinatie van brongerichte maatregelen zoals nutriëntenemissierechten en nutriëntenarme voeders en andere maatregelen zoals mestverwerking. Uit statistische mestbankgegevens kunnen we opmaken dat uitbreiding van de mestverwerking niet marktsturend maar wel marktvolgend is. Een landbouwer gaat volgens ons pas uitbreiden als hij ziet dat er marktkansen zijn, zeker in een geglobaliseerde markt. Al is zo'n analyse natuurlijk een moeilijke oefening door de grote complexiteit van het systeem en misschien een interessante oefening voor landbouweconomen.

Ik ben er mij van bewust dat de biosector eerder kiest voor een brongerichte aanpak. De manier waarop biologische landbouw de kringloop sluit, is anders dan bij de gangbare landbouw, waar end-of-pipe mestverwerking een van de deeloplossingen is. De manier waarop biologische producenten werken, kan soms inspirerend zijn voor de gangbare sector. Daarom lijkt het evident dat beide types landbouw naast elkaar moeten kunnen bestaan.

MEER WETEN?

Wil je meer weten over MAP5?

Neem dan contact op met onze beleidscoördinator Esmeralda Borgo esmeralda.borgo@bioforumvl.be

